

dan kies ik het laatste. Niet omdat ik dan juist tegen den predikant wil ingaan, maar omdat ik dan vermoed, dat hij door de gewoonte, om altijd bij den tusschenzang het bovengenoemde verzoek te doen, aan dit praktisch bezwaar, dat zich slechts een enkele maal voordoet, niet heeft gedacht. En zoo komt alles dan weer terecht.

Ook over de lengte van het tusschenspel moet de organist zelf oordeelen. Den eenen keer moeten de menschen meer meegespeeld worden dan den anderen. Dit kan oorzaak zijn, dat hij nu eens tusschen twee verzen van denzelfden psalm een interludium geeft en dan weer niet. Zoo kan 't een heel goed effect geven, als 't na ps. 42: 4: „Daar Uw goeiven, daar Uw baren mijn benuwde ziel vervaren" één oogenblik doofstijl is in de kerk, om dan met versterkte registratie en in vlugger tempo in te vallen: „Maar de Heer zal uitkomst geven". Maar wanneer de gemeente vers 2 heel lauw en laks heeft gemmerd, dan wordt het bij vers 5, als deze manier wordt gevolgd, een trekken van belang, en is 't m.i. veel beter, om door een geleidelijk overgang van piano naar fortissimo in een vrij uitgebreid voorspel er op te wijzen, dat, en wat ze zingen moeten.

De naspelen dienen ook wel overdacht te zijn. De organist moet niet zoo'n beetje nappertelen. Als hij niet zijn naspel niets bedoelt, dan moet hij er uitscheiden. Als er goed gezongen is, dan is noch bij den eersten, noch bij den z.g. (tweeden) voorzang een uitgebreid naspel wenschelijk. Na den tusschenzang kan 't vaak zaak zijn, enkel het laatste accoord aan te houden.

Maar ook hier behoude de organist zijn gepaste vrijheid. De vorige week hoorde ik een schitterend naspel na een lofsalm. Geleidelijk werden de registers uitgeschakeld, waardoor een prachtige overgang verkregen werd van den lofzang tot de aanbidding.

Zoo kan het. Maar even goed kan het orgel in een naspel de jubelstemming der gemeente nog eenige oogenblikken vertolken, terwijl de stilte, die daarop volgt, door den laatste lang aangehouden juichkreet nog stiller zal schijnen. In een kerk met behoorlijke acoustiek zal voor den spreker de eerste manier van sluiting het gemakkelijkst zijn, omdat 't niet meevalt, na de kathedraal-krachtige orgeltonen het woord te moeten voeren.

Ten slotte aan het einde van deze artikelenreeks nog iets over het spel bij het uitgaan van de kerk. Een collega hoorde eens, toen hij een fuga van Bach had nagespeeld, van een ouderling de opmerking, dat „er een kunstenaar op 't orgel gezeten had". Nu, er worden wel lieffelijker opmerkingen gemaakt aan 't adres van den organist. Maar dat daar gelaten. In het algemeen schijnt ons kerk publiek mij nog niet geschikt om een fuga van Bach te verdragen, laat staan te waardeeren. Ook hierin zal 't dus langzaam aan moeten gaan. Bovendien zijn in den regel noch onze orgels noch onze kerkgebouwen geschikt om zulk werk tot zijn recht te doen komen. Indien er in de preek een motief was, waarbij de organist ongezocht kan aansluiten, laat hij het dan doen. Dat kan hoogst muzikaal zijn en toch tegelijk vat hebben op de kerkgangers. Wil hij een postludium geven op een thema uit den laatste psalm, best! Laat de overgang van ff naar pp of omgekeerd, bij vrij spel niet te sterk zijn. En verder doe een ieder, wat hij kan en dat zoo goed mogelijk. En waar ook in dit opzicht nog veel verbeterd zal moeten worden, kan alleen in den weg van het geloof met die liefde gehandeld worden, ook in het wijzen op gebreken, die maakt dat we elkaar als broeders en zusters in den Heere niet alleen betitelen, maar ook zoo behandelen. Zoo alleen kan er een kennen zijn van de gemeentelieden onderling, waartoe ook de organisten behooren. J. L. F.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Waar zít gú liever, in Amerika of in den hemel?

Ken gesprek.

Meen niet, dat ik met dit opschrift bedoel spottend opmerkingen te maken over eenig verschijnsel op het terrein van het maatschappelijk of van het kerkelijk leven. Ik vond het veel eer aan het hoofd van een merkwaardige samenspraak in een der eerste jaargangen van De Bazuin. Het samentreffen van eenige voor mij niet onbelangrijke omstandigheden leidde mijne gedachten weer naar onze stangenooten in Amerika. De tijd komt steeds nader, waarin ons de taalverwantschap niet meer aan elkander zal verbinden. In het jaarboekje ten dienste der christelijke gereformeerde kerk in Noord-Amerika voor het jaar 1922 las ik in het voorwoord reeds deze veelzeggende mededeeling: de oplage der Hollandsche uitgave wordt steeds minder, maar die der Engelsche gelukkig steeds groter. Als dan de taalverwantschap niet meer zoo sterk gevoeld zal worden, zoo blijve de geslechtsverwantschap bestaan, ja die moge ons immer inniger aan elkander blijven verbinden, die legde banden waardoor de gemeenschap der heiligen moge worde geoeftend gestaag en innig. En wat God verhoede, macht die oefening achterwege blijven na een tijd van toenemende verslappung, dan

zullen de namen, die wij zullen blijven aantreffen in de jaarboekjes, ons tot in het late nageslacht herinneren, dat in het groote en machtige Amerika welhaast miljoenen van mannen en vrouwen leven, door wier aderen het Neerlandisch bloed vloeit. Het bewuste jaarboekje biedt nog zooveel namen van steden en dorpen, van reeds overleden en nog levende families, welker vaderen onder ons nog met eere worden genoemd en welker geslachten en familienamen ook in onze kerken nog inheemsch mogen worden gerekend te zijn. Nu ik toch reeds dit jaarboekje heb genoemd, dat zijn 42sten jaargang beleefde wil ik daaruit nog enkele mededeelingen doen. Het bevat dan in de eerste plaats volledige statistieken van de onderscheiden classes en gemeenten, gevolgd door een kort statistisch overzicht van het geheel. De Christelijke Gereformeerde kerk telt bij de honderdduizend leden, en boekt voor 't laatste jaar een aanwinst van ruim duizend leden; een aanwinst niet aanzienlijk te achten. Zij heeft bij de twee honderd predikanten, welk cijfer bijzonder gunstig is en ongeveer 50 vacatures. Dat getal stonk over 1921 met 10. Een zeer duidelijke lijst van de namen en adressen der predikanten, der candidaten die te Princeton N. J. of elders studeren en van hen die het proek consent bezitten, wordt gevolgd door een lange necrologie. Ons bleek, dat de School der Presbyterianen te Princeton steeds gezocht was en blijft door de studenten van de Christelijke Gereformeerde kerk. Ik herinner daarbij, dat Dr G. Vos, een neef van wijlen Prof. Dr H. Bavinck en van origine uit ons midden, een bekende en geliefde figuur is te Princeton. Op genoemde lijsten volgt dan eene van de afzonderlijke gemeenten in den traan van ons Jaarboek. Daarna komen de Theologische School en de Colleges aan de beurt en ten slotte de Zending, het geheel gesloten door de opgave der onderscheiden Deputaatschappen. Alle de ambten, deputaatschappen enz. dragen hun Amerikaansche namen. Dit leidt tot de algeheele veramerikanisering van 't jaarboekje. 't Mengelwerk zet in met een gedicht van ten Kate en bevat verder zeer praktische stukjes. De levensschetsen van een aantal overleden ambtsdragers, alle van de hand van J. Noordewier, las ik met ontroering! Velen der overledenen waren nog zoo jong! Aan dat feit ontleent Noordewier het recht om te vragen: of er ook oorzaak is voor dit diep ontroerend verschijnsel?

Toch was het niet dit jaarboekje, dat mij weer naar Amerika leidde. Integendeel! Ik las het in de laatste plaats, omdat ik het eerst voor een paar dagen ontving. Een der bloedverwanten van den pas overleden Dr Zwemer had de groote vriendelijkheid, mij benevens andere documenten onder anderen ook twee boekjes te zenden, afkomstig van diens vader, te weten van Ds A. Zwemer, die destijds als vrijgezel naar Amerika vertrok. Het oudste is eene reisbeschrijving, alsmede eenige kerkelijke rapporten over vrijmetselarij. Eene reisbeschrijving naar aanleiding van Ds Zwemers verblijf in ons land in het begin van de tachtiger jaren, en rapporten uit de dagen, dat de vrijmetselarij oorzaak was, dat weer eenige kerken zich losmaakten uit het verband met de Dutch Reformed. Stukken derhalve niet van belang ontbloot. Het andere boek, fraai gebonden, draagt tot titel: Hartestemming, Leering, Gedichten, door A. Zwemer. Het biedt een verzameling van gedichten, die reeds in de Hope hadden bestaan en van andere, die nog niet waren gedrukt. Deze bundel herinnerd mij aan een gewoonte, bijzonder eigen aan die dagen ook in onze kringen. In de oude jaargangen van de Bazuin treft men teikens weer gedichten aan van predikanten, studenten en gewone leden der gemeente. Een mijner oude vrienden, een bijzonder man, vanuit ons land voor eenige jaren naar Amerika vertrokken, geeft nu haast van week tot week gedichten van zijn hand in onze Amerikaansche kerkelijke pers. Uit deze gedichten is reeds een versje van onverdientelijke bloemlezing gegeven. Deze leetuur was immer in onze kringen geliefd, hetgeen ook nu nog het geval schijnt te zijn. In dezen zelfden tijd las ik ook een Tijdwoord betrekkelijk de kerkelijke toestanden in Noord-Amerika, van de hand van een onzer vroegere predikanten, daarna vertrokken naar Amerika. Een woord dat ons werpt midden in den strijd uit de zestiger jaren van de vorige eeuw in den boezem onzer zusterkerken in Amerika. Het licht ons tamelijk uitvoerig in omtrent wat de auteur noemt: Onze kerkelijke afscheiding van de Dutch Reformed Church of liever onze terugkeer tot het in 1849 verlaten standpunt in 1857. Het zal voor ons wel zaak blijven om niet dan met de uiterste omzichtigheid te werk te gaan tot het, indien mogelijk, verkrijgen van een juist inzicht in dezen kerkelijken strijd.

Weldadig was voor mij de leetuur der eerste jaargangen van de Bazuin, jaargangen, die verschenen nog voor dezen terugkeer. Men moet deze jaargangen lezen om eenigen indruk te ontvingen van den nauwen band tusschen hen, die in den lande achterbleven en degenen, die de groote reize hadden aangevuld. Haast geen nummer verscheen zonder brieven, berichten enz. enz. uit Amerika. Ontallijk waren de beroepen, vandaar uit

gebracht op onze predikanten. Velen, en daaronder onze bekwaamste predikanten gaven gehoor en gingen naar het verre Westen. Voorwaar, van onze beste families, leden, mannen en vrouwen van onze meest geliefde predikanten moesten wij afstaan. Van Noordeeloos vertrokken op eenmaal meer dan honderd en vijftig leden der Christelijke Gereformeerde kerk naar Noord-Amerika. In de Bazuin plaatsten de vertrokkenen vaak hun familieberichten. Toen is het geschied, dat er in de Bazuin van het jaar '56 in het twaalfde nummer een gesprek verscheen onder den titel aan het hoofd van dit stuk. Een gesprek vol van dieven onrust, doch dat ons ook een blik geeft in het hart van vele gereformeerden dier dagen. Dr A. Kuyper heeft eenmaal den Nederlanders verweten, dat zij hun stamverwanten in Zuid-Afrika en Amerika zoo licht hadden vergoten. Hoeden wij ons voor zulk een liefteleosheid en voor het nalaten van de beoefening van de gemeenschap der heiligen met die stamverwante broeders, die met ons van éénen bloede, wat meer zegt, van één en hetzelfde dierbaar geloof zijn. G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Een stukje kerkelijke statistiek. De „Zeeuwsche Kerkhoede" geeft dit cijferoverzicht over onze kerken in 1921.

Classes.

Over het geheele land ressorteeren de Kerken in 59 Classes. Van den kleinsten omvang zijn: Axel, Beilan en Enkhuizen ieder met 6 Kerken en de grootste Classes zijn dicht in elkanders buurt: Amsterdam en Haarlem, ieder met 20 Kerken. Van de Classes heeft Cl. Tiel de meeste predikantsvacatures: 7, terwijl er 12 Kerken zijn. De Classis Kolhum was zoo gelukkig 1921 te zien eindigen zonder één predikantsvacature binnen haar ressort.

Beroepingen.

Over ruim 440 beroepen door 167 Kerken uitgebracht, werd in 1921 een beslissing genomen. Bij 74 Kerken viel een gunstige beslissing: velen zagen eerst hun poging bekrond, na verscheidene malen teleurgesteld te zijn, enkelom zelfs na 10 en 12 vergeefsch beroepingen gedaan te hebben. Maar dan de ruim 90 Kerken wier roepstem geen weerklank vond; ook daaronder zijn er die tal van malen beroep uitbrachten, een enkele zelfs deed dit nu in 3 jaren 15 keer zonder resultaat. Ondanks de vele teleurstellingen waren er slechts een 10-tal Kerken, die na geen uitkomst in 1921 gezien te hebben, in 1921 het beroepingswerk lieten rusten. De meest lugeerde proponuit verkreeg 13 beroepingen, en de dito dienstloende predikant 6 beroepingen.

In 1920 werd over ruim 400 beroepen van 147 Kerken een beslissing genomen. In 1919 over ruim 370 beroepen van 152 Kerken, in 1918 over 311 beroepen van 141 Kerken en in 1917 over 275 beroepen van 135 Kerken.

Vacatures.

Over het geheele land zijn er een 220 predikantsvacatures en ongeveer 200 van de 712 Kerken geheel vacant. Van de 167 Kerken, die dit jaar pogingen aanwendden een predikant te verkrijgen, waren een 140 Kerken geheel vacant, zodat er in totaal een 80 vacante Kerken geen werk van de beroeping maakten. Deze cijfers demonstreeren enigszins het gebrek aan predikanten.

Ledenstal.

Het aantal leden der Geref. Kerken kan op een half miljoen worden geschat.

Onbewuste rijkdom.

Dit overzicht reeds legt enkele misstanden bloot. Steffig moet daarover geklaagd. Als het maar bij klagen niet blijft. En ook het denken niet wordt vergeten. Daarop wijst prof. Bouwman in „De Bazuin":

Wij worden zoo licht gewoon aan de kostelijke weldaden, die God ons schenkt in ons kerkelijk leven. Maar als wij het ingezonken kerkelijk en geestelijk leven in andere landen opmerken, zoals schrijver dezes in den zomer van het vorige jaar in Hongarije en Oostenrijk het waarnam, dan kunnen wij niet dankbaar geroep zijn voor de groote voorrechten, die God ons doet genieten. Wat zijn wij vaak ondankbaar. Moesten wij niet het klagen afleeren, maar biddend medewerken met allen, die den Heere vreezen, opdat Gods Naam werd verheerlijkt? Moest ons hart en onze mond niet overvloeien van den veelvuldigen lof des Heeren? Moest ons loven niet meer zijn dan een dankoffer den Heere gewijd? Toen Dr Szabo een paar maanden geleden in ons land was stond hij verbaasd over den wonderen zegen Gods over onze kerken, dat wij zulke trouwe dienaren des Woords hadden, die de waarheid naar Gods Woord voorwerptelijk en onderwerptelijk prediken, dat onze onderlingen in staat zijn om mede de gemeentes te verzorgen, en publiek kunnen voorgaan, dat de gemeente bewust leeft uit het Woord. Gij kant uw geestelijken rijkdom niet genoeg zoo sprak hij. En al moge het waar zijn, dat hij, komende uit een ingezonken kerkelijken toestand, hij ons iets zag wat hij zoo gaarne voor zijn land wenschte, en dat hij daarom onze kerk eenigszins idealiseerde en de schaduw-zijden niet opmerkte, hij sprak toch n't wat voor ons mag zijn, een oorzaak van dank aan God.

Zij, die naar het kerkelijk leven in de geteisterde landen onderzoek deden, kwamen, ook al hadden

zij als voor h
genis:
Een
Niet
Maar

Het
en Fe

ou
loo

be
I
geb
I
219
I
I
af.
I
in
een
pre
van
I
niet
wan
en
Wel
tussche

Hetze
op, wat
lisatie

I
derf
een
was
verl
D
alle
wan
zull
pote
mag
een
D
van
afha
staa
E
vrije
nood
W
cindi
was
E
drie
groe
drie
gen
Ik
oude
de v
't
Pl
geva
De
bare
geen
W
En
tueli
met
ten
voor
een
woor
een
St
die
niet
(Gere
Ik
jaar
een
He
En
gesoc
Wi
heid
De ou
Geen
Geen
maatscha

Maar
diten dr
Doch
feitelijke
teric trac
verklaren
Zoo w
pectus va
van de h
Dr De
Het